

[הפורום להגנת ההשכלה הציבורית](#)

בלוג וורדפרס חדש

חיפוש...

- [אודות](#)
- [אודות](#)
- [צור קשר](#)
- [שאלות-תשובות](#)
- [שלח-מאמר](#)
- [דף הבית](#)

ההסכם בין ארגוני הסטודנטים והאוצר: העלאת שכר לימוד והפיכת ההשכלה למוצר צריכה / רועי בל

מאת [iris agmon](#) | [טרקביקים \(0\)](#) | [תגובות \(0\)](#)

ביום שני 22/3 אישרה התאחדות הסטודנטים הארצית את הסכם המסגרת עם האוצר. [ההסכם](#) יהווה בסיס למו"מ בין הצדדים שמשכו נקבע לחדשיים-שלושה. לטענת מובילי המהלך – יו"ר ההתאחדות, בועז טופורובסקי, ויו"ר אגודת הסטודנטים באוניברסיטת ת"א, שחר בוצר – מדובר בהצלחת ההשכלה הגבוהה. אך לאמיתו של דבר מדובר בכניעה מוחלטת לסחטנות התקציבית של משרד האוצר, ובמכירת עתיד ההשכלה הגבוהה הציבורית. "הפרד ומשול, זוהי הכותרת הפוליטית של האוצר השבוע", אומרת מירב אלרזורוב ב**מאמרה בדה-מרקר** על הסכם המסגרת בין התאחדות הסטודנטים והאוצר, וקולעת בדיוק למשמעותו. **חשוב לקרוא את המאמר הזה שלה לצד הנוסח של הסכם המסגרת שנחתם והמכתב הנלווה** של ראש ות"ת, פרופ' מנואל טרכטנברג, להתאחדות הסטודנטים. מאמר זה הוא התיאור הקרוב ביותר למחשבותיהם וכוונותיהם האמיתיות של פקידי האוצר שנוכל לקבל

ברור אם כן, שמכבסת המילים של התאחדות הסטודנטים לא מצליחה להסתיר את האמת: הבסיס לכל המו"מ עם האוצר הוא העלאה משמעותית של שכר הלימוד. אך העלאת שכר הלימוד היא רק ההתחלה: משמעות הקשר שנוצר בהסכם – ושהסטודנטים מבקשים אף לעגן בחקיקה – בין שכר הלימוד ובין המימון הציבורי של מערכת ההשכלה הגבוהה, היא שינוי רדיקלי במערך האינטרסים המידי של הסטודנטים. כפי שארלזורוב אומרת בשמחה, "המשמעות הפוליטית [של ההסכם] היא שמעכשיו הסטודנטים והצד היוזם של הרפורמה – הות"ת, ואתה גם משרד האוצר – נמצאים בסירה אחת. הסטודנטים יהיו שותפים לכל שקל שהמדינה תסכים להוסיף לאוניברסיטאות. לפיכך, לסטודנטים יש אינטרס מובהק בהיקף הזרמת השקלים של המדינה לאוניברסיטאות ובסיבות להזרמה." האינטרס של הסטודנטים כאן יהיה אפוא אינטרס צרכני: הם ירצו שחלק גדול ככל האפשר מהתוספת התקציבית – שהם עצמם לא רק שותפים לה אלא **כבולים** אליה – ילך ישירות לשיפור המוצר שהם קונים, שכן אחרת מדוע שיהיה כדאי להם להעלות שכר הלימוד? לכך מתכוונת ארלזורוב כשהיא רואה בהסכם מהפך. זהו מהפך "ביחס של הסטודנטים אל האקדמיה ובשותפות הגורל שלהם עמה. הסטודנטים הבינו שלא מספיק להתעניין במה שהם משלמים – גובה שכר הלימוד – אלא שעליהם להיות [מעורבים גם במה שהם מקבלים, דבר שקשור באופן הדוק לשינוי מבני באקדמיה]."^[ההדגשות לעיל ולהלן בציטוטים ממאמרה של ארלזורוב הן שלי, ר.ב.]

לפי הסכם המסגרת, הבסיס למו"מ הוא "הצורך הדחוף ברפורמה כוללת" במערכת ההשכלה הגבוהה, אשר לא ברורים מרכיביה, אך ידוע שהיא כוללת את תוכנית 'מרכזי המצוינות' [שדני גוטוויץ וערן חכים](#) כבר הראו את משמעותה ההרסנית והמפריטה. "ההבנה המשותפת העומדת בבסיס הרפורמה", נאמר בהסכם, היא שבכדי להציל את ההשכלה הגבוהה – כלומר לממן את הרפורמה – יש צורך בהגדלת המשאבים, שמקורה בתקציב המדינה, ב"מקורות העצמיים של המוסדות" וב"שינוי במבנה שכר הלימוד". לפי טופורובסקי ([בראיון לדה-מרקר](#)), שינוי זה במבנה שכר הלימוד "לא יביא בהכרח להעלאתו". לאחר עשור וחצי של חנק תקציבי, למוסדות האקדמיים אין מקורות עצמיים, כך שנותרו רק תקציב המדינה ושכר הלימוד שאמורים לממן את הגדלת המשאבים הזו.

אך בכך לא די: ההסכם קובע שעקרון מהותי במו"מ הוא ש"היחס בפועל בין ההשקעה הציבורית (תקצוב ממשלתי באמצעות ות"ת) במערכת ההשכלה הגבוהה לבין ההשקעה הפרטית

(שכר לימוד) יעמוד על 72:28. אם מדובר בהגדלת התקצוב הממשלתי לפי היחס הזה, הרי **שבהכרח** מדובר גם בהעלאת שכר הלימוד לפי אותו היחס. שימו לב לניתוח של ארלזורוב את נושא שכר הלימוד: "לאחר שבמשך שנים נעמדו הסטודנטים על רגליהם האחוריות בכל פעם שהוצע להעלות את שכר הלימוד, עכשיו הם נותנים את ידם לדבר – ועוד בשיעור שעשוי להיות חד. כיום, חלקו של שכר הלימוד בעוגת מימון האוניברסיטאות הוא 24.5%. הגדלת הנתח של שכר הלימוד ל-28% תביא לייקור של 14% בשכר הלימוד – מכ-9,800 שקל בשנה לכ-11.3 אלף שקל בשנה". זו, מבהירה ארלזורוב, המשמעות הראשונית של ההסכמה העקרונית שהושגה. אם המדינה תגדיל את תקציב ההשכלה הגבוהה, כפי שכבר מוסכם בהסכם המסגרת, הרי ש"הסטודנטים יצטרכו להגדיל את שכר הלימוד שלהם בהתאם" מוסיפה ארלזורוב, ומראה ש"ככל שהמדינה תזרים יותר – כלומר, ה-72% של המדינה יהיו שקולים ליותר כסף – כך גם ה-28% של הסטודנטים יתפחו. המשמעות הכספית של הדבר היא ששכר הלימוד יעלה ל-11.3 אלף שקל בשנה לכל הפחות. בפועל, הוא צפוי להתייקר לסכום לא ידוע". "הגבוה משמעותית מכך".

המעורבות החדשה הזו היא בבירור ההתעניינות של הצרכן במוצר הנרכש על ידו, וזו אפוא משמעותה של 'שותפות הגורל' החדשה: **הסטודנט כצרכן, ההשכלה כמוצר, האוניברסיטה והמכללה כבתי חרושת**; זהו בעצם הרציונל שעומד מאחורי המהלך הזה של האוצר והתאחדות הסטודנטים. במצב כזה, כל שקל שלא הולך ישירות למה שהסכם המסגרת מכנה בעמימות "שיפור תשתיות מחקר והוראה, שיפור איכות ההוראה ושיפור רווחת הסטודנטים" יהיה עבור הסטודנטים שקל מבזבז. לכן, כפי שמציינת גם ארלזורוב, כל מבנה האקדמיה ישתנה בקצב מואץ עוד יותר: יהיה צורך למזער ככל הניתן את 'עלויות הייצור' של המוצר (קרי התואר), ולהפגין ככל האפשר את יתרונותיו לסטודנט. למושגים כמו 'חופש אקדמי' או 'יושרה אקדמית' לא יהיה מקום, בדיוק כמו שאין כל משמעות למושגים 'חופש תעשייתי' או 'יושרה עסקית'. שכר ראוי לעובדים במוסדות האקדמיים – בין אם הללו מרצים, מתרגלים, עובדי מנהלה או עובדי ניקיון – ייהפך למעמסה על התקציב, וייתפש כהסטת הכסף מהיעד האמיתי שלו: הסטודנט הצרכן.

דרך סוגיית השכר אנו מגיעים למובן השני בו ההסכם הוא מהפכני, לדעת ארלזורוב. לדעתה, מדובר גם ב"מהפך ביחסי הכוחות במאבק על עתיד ההשכלה הגבוהה. מעכשיו, הסטודנטים, האוצר והות"ת נמצאים באותו צד של המתרס – ואילו סגל המרצים באוניברסיטאות נמצא בצד השני... מעתה, כל דרישה של המרצים מהמדינה כי תזרים יותר כספים לצורך פתרון הגירעון בפנסיה התקציבית תבוא על חשבון שכר הלימוד...". הגירעון הזה בכספי הפנסיה של המרצים – שאיננו נובע מכשלים אלא מחוזי העסקה שלהם מול המדינה – הוא השוט הגדול של האוצר כלפי הסטודנטים דווקא: אם לא ישמשו הסטודנטים כחיילים השכירים של פקידי האוצר במלחמתם נגד המרצים, כל העלאת שכר הלימוד שהסכימו לה עוד עלולה לממן את הגרעון הפנסיוני העצום, ובעצם לרדת לטמיון מבחינתם כצרכנים.

ארלזורוב מסכמת: "[ות"ת והאוצר] העבירו את הסטודנטים לצדם כשותפים לרפורמה, ובכך **הגבירו את הלחץ הציבורי על המרצים להסכים לרפורמה בעצמם**. הרפורמה תכלול **הרעה בתנאי הפנסיה התקציבית של המרצים וגם הסכמה לשינוי מודל התקצוב של האוניברסיטאות** לעידוד המצינות." לכן הוכנסה סוגיית הפנסיה של המרצים להסכם המסגרת של האוצר עם הסטודנטים (ונודע לי שהאוצר התעקש על כך, באופן לא מפתיע), ולכן גם חושקו הסטודנטים בכך שהתחייבו לשלוש שנות 'שקט תעשייתי' בנושא שכר הלימוד. עוד באופן לא מפתיע, נקבע בהסכם שות"ת, אגף התקציבים באוצר והתאחדות הסטודנטים יהיו "פורום היוועצות" גם לגבי "שינוי מודל התקצוב" ולגבי נושא הפנסיה של המרצים – אך אין שום אזכור של ארגוני הסגל. מעבר לכך, תוכנית החומש שתכלול את תוספת המימון ואת השינויים המבניים תהיה מבוססת, לפי ההסכם, על "מוכנות להסדר" בנושא הפנסיה, שיהיה מבוסס "על השתתפות השחקנים הרלבנטיים שייקחו חלק בפתרון". נראה לי שברור מי הם אותם שחקנים רלבנטיים שייאלצו לוותר על חלקי מהפנסיה שהובטחה להם על ידי המדינה, אך אינם רלבנטיים דיים כדי להיות צד למהלך הזה.

גורמים באוצר כבר הודו, שבכוונתם להשתמש בכסף מן הסטודנטים לשם מימון 'מרכזי המצינות' החצי-פרטיים שיוקמו. אם כך, הרי שהכסף שהסטודנטים ישלמו בעצמם יממן בדרך נוספת את ההפרטה העמוקה והתיעוש העמוק של ההשכלה הגבוהה. לא יעבור זמן רב עד ששכר לימוד דיפרנציאלי יופיע כפתרון הגיוני לבעיית הנגישות (מי שעני יוכל לשלם פחות בעבור ('תואר' שווה' פחות), ועד ששכר מרצים דיפרנציאלי יונהג באופן רשמי (כמובן לפי סטנדרטים של 'מצינות

אם לא נאבק עכשיו, סטודנטים וסטודנטיות, מרצות ומרצים, והקהילה האקדמית כולה, במהרה תהפוך ההשכלה הגבוהה למוצר צריכה, ותחדל לגמרי להיות שירות חברתי שעל המדינה לספק לאזרחיה.

רועי בל

סטודנט להיסטוריה, אוניברסיטת תל-אביב

שלך [RSS-וקבלת כל הפוסטים ישירות לקורא ה-RSS-נהנית מהפוסט? ניתן להביע זאת בעזרת השארת תגובה ויצירת המשך דיון, או הרשמה לפיד ה](#)

תגיות:

נושאים: [הפרטת האוניברסיטאות](#), [הרס ההשכלה הגבוהה](#), [כללי](#), [סטודנטים](#), [שכר לימוד](#), [תקציב ההשכלה הגבוהה](#), [CC by ac](#)

עדיין אין תגובות.

השאר תגובה

(שם חובה)

(דוא"ל חובה)

אתר

תגובתך

שליחה

Notify me of followup comments via e-mail

הרשמה לעדכונים בדוא"ל

כתובת האימייל שלך:

שלח

(פעם ביום נשלח אליך אימייל עם המאמרים החדשים שפורסמו בבלוג)

להצטרפות לפורום

שלחו מייל אל [ד"ר איריס אגמון](#) (אוניברסיטת בן-גוריון) ואל [ד"ר סילבי הוניגמן](#), (אוניברסיטת תל אביב) וציינו פרטים מלאים: שם, מעמד אקדמי (סטודנטית, מתרגלת, מרצה בכיר...), שיוך מחלקתי ומוסדי, וכתובת אימייל.

פוסטים אחרונים

- [ההסכם בין ארגוני הסטודנטים והאוצר: העלאת שכר לימוד והפיכת ההשכלה למוצר צריכה / רועי בל](#)
- [ההשכלה הגבוהה באנגליה אחרי הצונאמי הניאו-ליבראלי](#)
- [עובדות הניקיון והפרטת ההשכלה הגבוהה – פרק נוסף בסאגה](#)
- [החזרת המוחות", או תכנית ויסקונסין של ההשכלה הגבוהה / דני גוטוויין"](#)
- [שביתת הסגל הזוטר באוניברסיטה העברית](#)
- [מאמרי עיתונות מהשבוע האחרון](#)
- [עצומה נגד הפרטת המכינות הקדם-אקדמיות](#)
- [דיון בנושא ההשכלה הגבוהה ביום שישי 25.12.09](#)
- [\(מאמר דעה על המשבר בת"א + הזמנה לכנס\) בנושא אחר](#)
- [הזמנה להרצאה במכון ון ליר](#)

נושאים

- [CC by ac](#)
- [אירועים ומפגשים](#)
- [דו"ח שוחט](#)
- [ההשכלה הגבוהה](#)
- [הפרטת האוניברסיטאות](#)
- [הפרטת האקדמיה בעולם](#)
- [הפרטת מערכת החינוך](#)
- [הרס ההשכלה הגבוהה](#)
- [וידיאו והרצאות](#)
- [וידיאו ותמונות](#)
- [וידיאו והרצאות](#)
- [חדשות ועדכונים](#)
- [חופש אקדמי](#)
- [כללי](#)
- [מאבק הזוטרים](#)
- [מאבק המורים](#)

- [מאבק מרצי האוניברסיטה הפתוחה](#)
- [מאבק עובדים באוניברסיטאות](#)
- [מאד כללי](#)
- [מורים מן החוץ](#)
- [מכללות](#)
- [מכתבים](#)
- [ניהול עצמי אקדמי](#)
- [סגירת האוניברסיטאות](#)
- [סגל זוטר](#)
- [סטודנטים](#)
- [עצמות](#)
- [צווי מניעה](#)
- [רמת המחקר בישראל](#)
- [רמת המחקר בישראל](#)
- [שכר המרצים](#)
- [שכר לימוד](#)
- [תקציב ההשכלה הגבוהה](#)

• ארכיון

- [מרץ 2010](#)
- [פברואר 2010](#)
- [דצמבר 2009](#)
- [אוקטובר 2009](#)
- [ספטמבר 2009](#)
- [אוגוסט 2009](#)
- [יולי 2009](#)
- [יוני 2009](#)
- [מאי 2009](#)
- [אפריל 2009](#)
- [מרץ 2009](#)
- [פברואר 2009](#)
- [דצמבר 2008](#)
- [נובמבר 2008](#)
- [אוקטובר 2008](#)
- [ספטמבר 2008](#)
- [אוגוסט 2008](#)
- [יולי 2008](#)
- [יוני 2008](#)
- [מאי 2008](#)

- [אפריל 2008](#)
- [מרץ 2008](#)
- [פברואר 2008](#)
- [ינואר 2008](#)
- [דצמבר 2007](#)
- [יולי 2001](#)

קישורים •

- [וורדפרס בעברית](#)
- [עזרה ותיעוד](#)
- [פלאנט וורדפרס](#)
- [תמיכה וסיוע](#)

הפורום להגנת ההשכלה הציבורית הוקם בידי [טל גילי](#) ו**איתמר שאלתיאל** ומבוסס מנגנון [וורדפרס SPD](#) האתר מאוכסן בשרתי ועוברתה על ידי [אח"י דקר Nathan Rice](#) פותחה על ידי [ElegantBlue](#) התבנית